



Auteur
Fabiana
Melssen

In de Rotterdamse Parkbuurt staat de groene ontmoetingsruimte centraal. Er is om de bestaande monumentale bomen heengebouwd. Het zijn ankerpunten in de woonbuurt. Beeld Joep van Aert (fotografie) en ECHO urban design

Fabiana Melssen volgde de Leergang Kleurrijk Groen van Bureau Wijland in Nijmegen. Doel van deze leergang is groene kennis om te zetten in groene invloed. Daarbij staan vergroening, verduurzaming, verbreding en verbinding centraal. Via de leergang worden de deelnemers opgeleid tot Kleurrijk Groene ambassadeur. Zij zetten zich in om diverse doelgroepen te betrekken bij natuur en duurzaamheid.

Een woonwijkvisie om mensen weer bij elkaar te brengen

Free spiriting: vrijheid en verbinding in de leefomgeving

Mensen zitten in de knel. Kunnen we hun welzijn

bevorderen door de inrichting van de wijk aan

te passen? Fabiana Melssen denkt van wel. Zij

heeft de free spiriting woonwijkvisie ontwikkeld:

een nieuwbouwwijk gebaseerd op de gedachte

dat wanneer mensen goed in hun vel zitten, ze

vanzelf weer verbindingen aangaan. Zo ontstaat

een beweging van binnenuit, die noodzakelijk is

voor de idealen die we als samenleving hebben.

In dit artikel legt Melssen deze visie verder uit.

Jonge gezinnen staan meestal zwaar onder druk. De hectiek van alledag is groot en er is nauwelijks ruimte voor adem-pauze. Papa’s en mama’s werken zich een slag in de rondte. Kinderen opvoeden, mantelzorg, (thuis)werk, financieel gezond blijven, studiefinanciering afbetalen, hoge woonlasten, blijven bij wat er om je heen gebeurt; organiseren is millimeterwerk. Burn-outklachten en depressies zijn haast normaal geworden. Huiselijk geweld, asociaal gedrag, burenruzies, zwerfafval, vandalisme en relaties die stuklopen, het zijn allemaal symptomen dat mensen niet lekker in hun vel zitten. Ook kinderen lijden aan steeds meer fysieke en psychische klachten. Hoeveel zijn er niet met een ‘rugzak-je’? Dan wordt er ook nog verwacht dat we ons bezighouden met klimaatdoelen, energietransitie, alsof iedereen niet al genoeg aan zijn hoofd heeft. Wanneer je zoveel ballen tegelijk in de lucht moet houden is er haast geen ruimte meer om te investeren in contacten met de mensen om je heen. De contacten met buren, vrienden en familie worden minder frequent en vluchtiger. Er ontstaat een sociale verarming. De hectiek waarin jonge gezinnen leven heeft ook grote invloed op de keuzes die ze op gebied van duurzaamheid maken. Niet alleen is de financiële ruimte beperkt, er is gewoon weinig rust en ruimte om je ergens in te verdiepen.

Het liefst zien we een maatschappij waarin iedereen mee kan doen en kansen tot zelfontplooiing krijgt. We hopen ook dat verduurza-ming en vergroening voorspoedig van binnenuit op gang komen en dat mensen de (kleurrijke) verbinding met elkaar aangaan. Deze ide-alen zijn prachtig. Het besef en de goodwill dat het allemaal anders

moet is er wel. Nu alleen nog de ruimte. Als iedereen eerst maar weer eens een beetje lekkerder in zijn vel zit, dan kunnen we als samenleving veel meer meters maken op alle leefgebieden.

De bijdrage van de overheid

Er zijn al veel mooie ideeën en initiatieven over hoe woonwijken opgezet moeten worden. Duurzame woningen, meer groen, deelauto’s en deelfietsen. Toch geloof ik dat we nog een stapje verder kunnen zetten. Een stapje waardoor de mensen van binnenuit gaan veranderen en de verandering van onderaf gestimuleerd kan worden. Daar gaat het bij free spiriting leven en de free spiriting nieuwbouw woonwijkvisie over. Heel belangrijk is het gevoel van vrijheid, ruimte en rust. Vrijheid wordt niet gerealiseerd door een flinke schutting om de tuinen te plaatsen, maar juist door de hokjesgeest los te laten en over te gaan op deeltuinen. Deeltuin betekent dat kin-deren elkaar kunnen zien spelen en geprikkeld worden om ook naar buiten te komen. Het wordt makkelijker om aan te sluiten of gewoon naast elkaar te gaan spelen in een veilige vertrouwde en overzichtelijke omgeving waar iedereen elkaar kent en kinderen van verschil-lende leeftijden elkaar ontmoeten. De woonblokken, woonwings genaamd, maken we daarom straatarm. Er is veel meer ruimte voor groen. Veel stoepen worden vervangen door leem-grindpaden en er komen veel meer bosschages.

Het wordt een woonwijk met een parkachtige, biodiverse landschaps-beleving

De voorzijde van de woningen, de zogeheten ally’s, zijn smal en sfeervol en eigenlijk alleen voor stapvoets verkeer van aanwonenden, en voor laden en lossen. Bovendien verspringen de woningen ten opzichte van elkaar zodat je niet bij elkaar in de keuken kijkt. De verlichting in de deeltuinen en in de ally’s werkt ’s avonds na 22.00 uur op sensoren; dat scheelt een hoop energie, lichtvervuiling en het is fijner voor de dieren. Kortom het wordt een woonwijk met een parkachtige, biodiverse landschapsbeleving. Een vleugje vakan-tiegevoel. Een omgeving waar je niet te veel gedoe aan je hoofd hebt en de kinderen meer hun eigen weg kunnen gaan.

Meer bewegen, meer contact

Een leefomgeving waar mensen fysiek, mentaal, sociaal en cultureel voortdurend in beweging blijven. Deze dynamiek noem ik free spiriting. Dus we moeten toch aan van alles meedoen? Nee hoor, gewoon wanneer je zin hebt om ergens bij aan te sluiten of er iets meer over te horen, dan kom je er gezellig even bijzitten. Regelmatig stukjes lopen draagt bij aan stressreductie en schept meer ruimte voor sociale contacten. Om dat te stimuleren zijn kleine aanpassingen in opzet van de wijk al voldoende. Alles ligt net iets verder van huis. Zo worden de post en pakketjes in het wijkgebouw afgeleverd. Simpelweg doordat je dagelijks de postkamer binnenloopt, leer je vanzelf al iedereen kennen. Dan hoor je ook wat er leeft en of er iets interessants voor jou bij zit. Bovendien is het fijn wanneer je de mensen in je omgeving kent; dat geeft een vriendelijker en veiliger gevoel.

Een deelplan voor de hele wijk van zowel grote als kleine elektrische auto’s

Er komen gemeenschappelijke fietsenstallingen met parkeerplek voor overvloedige en vrij te gebruiken kinderfietsjes. Het individuele schuurtje is passé. Heb je zelf nog iets over? Gooi het niet zomaar weg. Misschien kun je er een ander nog blij mee maken. Het legen van containers wordt wat centraler georganiseerd. Een deel van het gft gaat naar de composthoop in de deeltuin. Bij het wijkgebouw komen extra containers voor papier, piepschuim – denk aan alle verpakkingsmateriaal van de postpakketten in het wijkgebouw – luiers en afvalhout voor de werkplaats.

Door de opzet van woonwings met deeltuinen en ally’s en slechts laad- en losparkeerplaatsen wordt de wijk prikkelarm en aanzienlijk verkeersveiliger; jonge kinderen kunnen eerder zelfstandig van school naar huis lopen of wellicht staat er een bolderkar in de gemeenschappelijke fietsenstalling en wordt het ophalen per toerbeurt geregeld.

Consuminderen en de auto delen

Een winkeltje binnen het wijkgebouw voor gebruikte spullen en een buurtapp voor hulp en leenspullen is handig. Je ziet gelijk wat je krijgt, dat is lekker makkelijk en snel. Staat er niet bij wat je zoekt, dan hang je even een briefje op. De mogelijkheid tot gebruik van collectieve wasmachines en drogers, strijkplank of gereedschap lenen in het wijkgebouw is ook handig en kan later altijd verder worden uitgebreid. Zo zijn er waterzuiveringstechnieken voor waswater. Je helpt gewoon mee aan klimaatdoelen halen zonder dat je er last van hebt en wellicht wordt wassen in het wijkgebouw nog goedkoper ook.

Een deelplan voor de hele wijk van zowel grote als kleine elektrische auto’s. Reserveren met de app. Auto’s staan tachtig procent van de tijd stil; dat kan anders en een stuk goedkoper. Mensen zonder rijbewijs kunnen zich nu ook gewoon voor ritten aanmelden. Door meerijden daalt de kilometerprijs. Dat is voor iedereen voordeliger en kan heel gezellig zijn.

Grote auto’s zijn belangrijk. Stel je eens voor hoe makkelijk het is om met een groepje kinderen tegelijk naar zwemles of de sportclub te rijden in plaats van iedere ouder voor zich. De mogelijkheden zijn eindeloos, van boodschappen doen tot gezellig samen naar een voetbalwedstrijd, stedentripje of gezinsvakantie. Auto’s staan op de parkeerplaats bij het wijkgebouw. Doel: minder auto’s maar intensiever gebruikt en met een hogere bezettingsgraad voor de hele buurt en minder parkeerplaatsen in de wijk. Reken maar uit: één grote zevenpersoons deelauto, keuze uit twee dagdelen beschikbaar. Gemiddeld vijf mensen die boodschappen doen, maal zeven dagen is; 14 x 5 =70 huishoudens kunnen met één auto makkelijk een maal per week de grote boodschappen doen. Vergeet niet de benzine en parkeerkosten door vijf te delen.

Ontmoetingsplekken volop, met meer groen, meer diversiteit

In het wijkgebouw bevindt zich behalve de postkamer een vrije inloopcrèche, een deelwinkel, een kluswerkplaats, wasruimte, keuken, huiskamer en een opstapplaats voor het samen reizen. Daarnaast is er een heel groot buurtterras. Trek een tuinstoel uit de gemeenschappelijke opslag en ga lekker zitten: kopje soep erbij of neem je eigen broodje mee. Voor de liefhebber: rol ’s morgens je yogamatje uit. Het terras is een fantastische plek voor buurtfeesten, gezellig samen picknicken en meer. Het is de plek waar je samen het nieuwe jaar inluidt en de plek waar nieuwe ideeën geboren worden. Na sluiting van de crèche is de kindertuin vrij toegankelijk. Je kunt er gewoon heen: die ligt naast het terras.

En als mensen groene vingers hebben? Die kunnen gelijk naar hartenlust hun gang gaan op de tuinderij. Er komt een moestuin, kruidentuin, bloementuin, wilde tuin, en wellicht zelfs een blokhut, winkeltje, een grote broeikas, composthoop, bijenhotel of wie weet een imker.

Misschien heb je je hele leven in een flat gewoond en heb je geen flauw idee. Kom kijken. Wees niet bang om te beginnen, doe gewoon mee. Iedereen leert van elkaar. Het mooie is dat mensen met diverse (migratie)achtergronden nieuwe planten, kruiden, gerechten en vaardigheden kunnen inbrengen. Zo wordt het een verrijking voor iedereen. Een free spiriting-woonwijk biedt veel gelegenheid om elkaar te ontmoeten. Het is een plek waar mensen met diverse (migratie)achtergronden samenwonen. Niet voor iedereen



Boven: 'We mogen niet vallen, anders komt de heks en die pakt ons'
Beneden: 'Kijk, eens papa, overal zitten bloemetjes'. Beeld N. Melssen



zijn tuinen vanzelfsprekend. Het kan een veilige eerste stap zijn om kinderen in de beslotenheid van de deeltuin meer in contact met andere kinderen te laten komen. Van het een komt het ander. Af en toe samen de boel opruimen of een kletspraatje maken. Inburgeren doe je echt niet alleen op een cursus of met een vrijwilliger. Iedereen telt mee en alle hulp en goede initiatieven zijn welkom; that’s the free spirit.

Wie gaat dat betalen?

Free spiriting-financiering: denk vrij, groot, wees creatief, kom met een goed plan en stem erover. Vraag subsidies aan voor bijvoorbeeld bolderkarren, broeikas, irrigatiesysteem. Schep samen een droomtuin! Ook het geld dat de gemeente normaliter kwijt is aan woonwijkenrichting kan vooraf bedongen worden om zelf naar inzicht van de bewoners de wijk in te richten. Denk aan straten, stoepen en parkeerplekken die komen te vervallen en de verlichting. De wijk is heel veel groener. Hemelwater kan zo de grond of de regenton in, maar wat greppels graven kan geen kwaad. Het mooie aan een free spiriting-wijk is space. Een avontuurlijk en ongecultiveerd natuurgebied van twee à 3 hectare dat als een taartpunt zo tot aan het midden van de woonwijk

loopt. Het begint bij het wijkgebouw. Voordat je er erg in hebt staan je kids met twee beentjes in de natuur te klodderen en te flodderen. Je hoeft ze niet zelf op zondagmiddag in de auto naar het bos te slepen. Er zijn vennetjes, heuvels, takkenbossen, genoeg om eindeloos en ongestoord te spelen. Binnen no time kent iedereen elkaar.

Iedereen telt mee en alle hulp en goede initiatieven zijn welkom

Space is een plek om weer open te gaan. Je hoeft helemaal niets. Als je zin hebt kun je met anderen samen spelen. Vrijheid, blijheid en ruimte daar gaat het om. Dat iedereen gewoon weer lekker in zijn vel komt te zitten en er niet zoveel aan elkaar getrokken wordt. Het is niet erg om een jaartje niet op vakantie te gaan. Kinderen vermaken zichzelf wel.

Het leven in een free spiriting-woonwijk hoeft niet duur te zijn. Duurzame woning, autoplan, moestuin, lenen en delen, maar er is meer. Iedereen kan wel iets. Daar kun je zelfs een vergoeding voor vragen. Denk aan koken, oppassen, zwemles begeleiden, klussen, yogales geven. Met de free spiriting-tools zal een fijne, hechte, kleurrijke woonvorm ontstaan waar mensen prettig samenleven en iedereen zich veilig en gewaardeerd voelt. Hierbij past dat mensen veel respect voor hun gedeelde leefomgeving zullen tonen en hun leefwereld schoonhouden.